

Safarilla

Lento Suomeen kesti välilaskuineen noin vuorokauden. Olin palaamassa puolen vuoden kehitysapuprojektilta. Koulu oli juuri valmistunut sinne saapuessani. Se oli rakennettu slummialueelle. Koulun lisäksi siellä ei ollut juuri muita asiallisesti rakennettuja taloja, kuin uusi terveysasema. Sellaiset ylellisyydet kuin vesijohto, viemäri ja sähkö puuttuivat.

En ollut ehtinyt Addis Abeban lentokentältä ostaa mitään luettavaa. Itä-Afrikkaan lähtiessäni olin päättänyt pitää päiväkirjaa. Ei siitä oikein mitään tullut. Olin usein aika väsynyt ja lyhyet vapaahetkeni menivät usein paikkoihin tutustumiseen ja leppäämiseen. Nyt, kun ei ollut mitään muuta luettavaa, asia harmitti. Kirjoittelin siihen aikani kuluksi täydennystä.

17.11. 2024

Ensimmäisen kerran ahdistus iski kunnolla, kun näin käymälän. Meillä on koululla kemiallinen, mutta paikallisten vastaava on suurin piirtein puolen jalkapallokentän kokoinen alue. Haju on tyrmäävä ja siellä kahlataan kirjaimellisesti paskassa. Ihmetyttää, miten joku voi selvitä käymäläreissulta hengissä saati terveenä.

Lähtiessä ajattelin pelastaa maailmaa pienen pisaran verran. Nyt alkaa hahmottua, että se meri, johon pisara putoaa, on valtameri.

Kemppainen kertoi, että töihin tullessa kannattaa varata kolikoita mukaan. Pienillä lahjoituksilla voittaa nopeasti paikallisten luottamuksen ja tutustuu ihmisiin. (10 birr = n 5 centtiä). 1 euro on paikallisille huomattava summa.

13.12. 2024

Minua kutsutaan mister Kariksi. Sataa toista päivää. Lapsista se on hauskaa, vaikka haisevaa liejua on paikoitellen puoleen sääreen saakka. Vesi tulvii asumuksiin. Niissä nukkuminen ja ruuanlaitto on vaikeaa. Kaikesta huolimatta töitä on tehtävä myös sadepäivinä. Se hyvä puoli siinä on, ettei ole niin pirun kuuma. Muita ei sitten olekaan. Paikalliset keräävät sadevettä käyttövedeksi kaikkiin

mahdollisiin astioihin. Minä en sitä kyllä suuhuni laittaisi, kun sen mukana alas tulee kaikki kaupungin saasteet.

Yli viisi kuukautta jäljellä. Minulla on tehtävä. Pää kylmänä nyt.

Pedagoginen suunnittelu oli vähän kärjistäen sitä, että opettaja seisoo tuossa ja oppilaat istuvat lattialla tuossa. Liitutaulu tulee tuohon. Käytin päivän opetussuunnitelman pohtimiseen paikallisten opettajien kanssa. Sekin on aika suoraviivaista hommaa kotimaahan verrattuna. Jollain tavalla se tuntuu turvalliselta ja hallittavalta. Ollaan perusasioiden äärellä. Pahin ongelma on se, miten saadaan lapset kouluun. Moni tulee ilmaisen ruuan perässä näin alkuun. Onko sitä enää sitten, kun me poistumme? Onko maksajaa? Epäilen.

Koulussa on kolme opettajaa, Adede, Selamawit ja Dawit. Kaikki ovat 20-30-vuotiaita ja ortodokseja. Asiallisia tyyppejä muuten, mutta kellonajat tuntuvat olevan liukuva käsite. En tiedä, pitivätkö minua epäkohteliaana, kun vaadin, että paikalla on oltava silloin, kun sovitaan.

24.12.2024.

Ei oikein tunnu joululta. Eipä haittaa. Vietin päivän koululla Adeden kanssa. Aamulla tavanomainen kolikoiden jako. Adede osaa parhaiten englantia. Juttelin kolikkoja hakevien lasten kanssa. Kerroimme, että koulu avataan loppiaisen jälkeen. Muutamat pojat ilmoittivat tulevansa. Lähtisimme joulunpyhien jälkeen värväyskierrokselle. Tällä hetkellä ilmoittautuneita on 64. Toinen mokoma mahtuisi vielä.

Skypen käyttö on jostain syystä kielletty. Toisaalta minun ei tarvitse välittää puhelinlaskuista.

Kävin Adeden kanssa kaupunkikierroksella. Mentiin hänen ehdotuksestaan Bajajilla. Toista kertaa en mene. Itsemurhahommaa. Oikea taxi ei maksa juuri mitään.

Ero slummin ja keskustan välillä on mykistävä. Täälläkin toki haisee viemärit ja pakokaasut. Eucalyptus paikoitellen antaa oman vivahteen. Slummin löyhkän jälkeen tätä voi melkein pitää tuoksuna.

7.1.2025.

Minulle selvisi, että täällä vietetään joulua vasta 7.1. meidän kalenterin mukaan. Se ei juurikaan näy katukuvassa. Puhuvat, että varsinainen loppiainen on sitten sitäkin riehakkaampi.

14.1.2025.

Vähän turhauttaa. Olisin halunnut jo lapsia kouluun, mutta opettajat eivät usko sen onnistuvan ennen loppiaista. Jatketaan siis opettajankoulutusta. Heidän englantinsa paranee koko ajan. Uskon, että alkeispedagogiikkakin alkaa hahmottua. Motivoituneita he ainakin ovat.

19.1.2025. Timkat, loppiainen

Loppiainen on melkoinen karnevaali. Jos jotain olen tällä reissulla oppinut, niin ainakin sen, että vaikka aikanaan länsimaat ovat Afrikan ryöstäneet putipuhtaaksi, ihan kaikkea eivät sentään vieneet. Kyky pitää hauskaa ja juhlia on tallella. Ja tätä kuulemma kestää monta päivää. Ilma täyttyy suitsukkeiden ja mausteiden tuoksusta. Ihmiset liikkuvat kulkueina pitkin hökkelikaupungin katuja valkoisissa kauhtanoissa. Pölyävät kadut kastuvat ihmisten päälle roiskittavasta kastevedestä. Äänimaailma on rumpujen kiihkeää kakofoniaa ja ihmisten tanssi tuo mieleen epilepsian.

22.1.2025.

Ensimmäinen koulupäivä. Seuraan tunteja ja opetan malliksi. Lapsia on tällä hetkellä jokunen yli sata. Juuri kukaan ei osaa lukea. Aloitetaan kirjaimista. Alkuopetus on minulle vieras taiteenlaji. Veikkaan, etten silti pysty estämään oppimista. Lapset ovat innokkaita.

Ruokailun jäljelle paikalle jää enää noin 60 lasta. Päihitimme siis ensimmäisenä päivänä tänään muoviroskan keräämisen 6-4. Jäädään jännityksellä odottamaan huomista.

24.1.2025.

Aamukolikoiden jälkeen lapsia jää 89. Päättämme, että yksi vuorollaan kiertele houkuttelemassa lapsia kouluun. Toisinaan saadaan suostuttelemalla joitakin paikalle. Kävi mielessä, pitäisikö antaa joukunen birr, jos suostuu vaihtamaan roskien keruun koulupäivään, mutta luulen, että sitten saataisiin kohta hakea joka ainut oppilas kouluun. Ja toisaalta taitavat mennä sitten koulupäivän jälkeen tekemään pidemmän työpäivän kuitenkin.

28.1.2025.

Tänään olin kierroksella. Eshetu ei tullut kouluun, niin kuin ei moni muukaan. Syy selvisi, kun menin sisään. Eshetun 18-vuotias isovelji makasi verisenä lattialla. Tai ei ollut lattiaa, vain tiukaksi tallattua savihiekkaa. Jos oikein ymmärsin, poika oli kuollut jengien välienselvittelyssä. Paita oli ryöstetty. Perheen naiset itkivät. Isä istui ilmeettömänä poikansa vieressä. Hänen vaatteensa olivat veressä. Oli ilmeisesti kantanut pojan kotiin. Jätin peltiseen ämpäriin 10000 birriä. Heille se on pieni omaisuus. Minulle... ei sillä Suomessa maksa edes pysäköintivirhettä.

Would You like something to drink, Mister? lentoemäntä kysyi.

Tilasin etiopialaista punaviiniä. En ollut sellaista tullut maistaneeksi koko puolen vuoden aikana. Brandyä kyllä oli mennyt useita pullollisia. Yritin kai yömyssyn avulla turruttaa omaatuntoa. Lentoemännän puhtaat vaatteet tuntuivat liian puhtailta. Mietin, lähtisikö slummin löyhkä minusta ikinä.

7.2.2025

Oppilaita oli tänään vähän. Polttopuusta on huutava pula. Eukalyptusta ei saa edes mustan pörssin kauppailta. Jotakin risua tuodaan kauempaa pickupin lavalla. Se maksaa omaisuuksia. Käymäläalueelta käydään hakemassa kuivuneita pötköjä poltettavaksi. Siinä se palaa kuin puukin, mutta alkuun iljetti ajatus ruuan valmistamisesta sen avulla. Kohteliaisuudesta olen hökkeleissä vieraillessani joskus syönyt.

Ruokakaupassa välillä ahdistaa. Käden ulottuvilla on vaikka mitä. Mahtaisivatko slummissa tunnistaa siitä puoltakaan elintarvikkeiksi?

27.2.2025.

Ollaan päästy hyvään draiviin. Oppilasmäärä alkaa vakiintua sadan paikkeille. Auttavasti lukutaitoisia oppilaita alkaa jo olla hyvä määrä. Välillä pitää itselleen muistuttaa, että jos yksikin näistä etenee vaikkapa ammattiin, tai edes luku- ja laskutaitoiseksi äidiksi, on saavutettu jo aika paljon. Vaikeaa se on pitää täällä mielessä, vaikka kansalaisen kouluttaminen täällä maksaa pienen murto-osan siitä mitä Suomessa. Edellytyksissä vain on niin käsittämätön ero. Välillä tunnen olevani muukalainen vieraalta planeetalta. Täällä lapsi haluaisi tulla kouluun, mutta on tehtävä työtä. Suomessa lapsi ei haluaisi tulla kouluun, kun ei voi pelata tai somettaa.

3.3.2025.

Kaikkeen tottuu. Liskot vilistävät asuntoni seinillä. Olen alkanut ruokkia niitä. Kaupasta saa kissanruokaa. En tiedä sopiiko se niille, mutta tuntuu kelpaavan. Tajusin tänään, että olen käynyt kaupungilla nähtävyyksiä katsomassa vain kerran. Aluksi ajattelin, että minulla olisi yllin kyllin siihen aikaa, mutta nyt olen menettänyt mielenkiinnon asiaa kohtaan. Sitä vastoin slummi on käynyt tutuksi. En uskalla kojuista ostaa mitään syötävää, vaikkakin maistan minulle tarjottuja ruokia. Jotkut ovat oikein herkullisia, vaikkakin yksinkertaisia.

15.3.2025.

Juuri pääsin kehumasta rohkeuttani maistella. Nyt se kuitenkin loppui. Vatsatauti oli kauhea. Kemppainen toi jotain jauhetta. En tiedä auttoiko. Ripuli kesti kolme päivää. Nyt on aika heikko olo, mutta ruoka alkaa pysyä sisällä. Pääsin aamulla jakamaan kolikoita. Jaoin myös rästiin jääneet. Käsiä oli valtavasti.

20.3.2025.

Alan olla kunnossa. Lujille otti. Adede, Selamawit ja Dawit ovat kaiketi pyörittäneet koulua hyvin. Alan luottaa, että homma lähtee käyntiin.

4.4.2025.

Sen vaan sanon, että jos jollakulla on se käsitys, että täällä akaasian tuoksussa kuunnellaan kaskaiden sirtystä ja hellekypärä päässä tarkkaillaan leijonia, norsuja ja seeproja, niin hiukan ohi ampuu.

Ihan ensimmäisenä Etiopiasta ei tule mieleen, että täällä oli ihmislajin alkukoti. Tietysti voi olla, että ne, jotka täältä aikanaan lähtivät ympäri maailmaa, veivät kaiken mennessään.

Ahdistaa, että se mitä voi tehdä, on niin helvetin vähän. Aivan sama, jaanko koko palkkani ja omaisuuteni, vai heitänkö muutaman kolikon. Ei se tätä maailmaa muuta miksikään. Se on yksi hyttysen paska.

8.4.2025.

Olen nukkunut huonosti useampana yönä. Kuumuus alkaa ärsyttää ja yöllä, kun muuta tekemistä ei ole, hermoilen malarian takia. Se nyt vielä puutuisi kalkkiviivoilla. Liskot on ruokkimatta. Vaikea saada itseään liikkeelle. Tänään hermostuin koululla. Aika turhaan, nyt kun ajattelen. Haukuin Adeden

epätäsmällisyydestä. Mikä minä olen ketään moittimaan? Varmaan sama, kuin haukkuisi suomalaisen siitä, että ottaa kengät jalastaan kylään mennessä.

27.4.2025.

Minun työni täällä alkaa olla paketissa. Olen tehnyt sen minkä ihminen voi. Se ei ole juuri mitään maailman mittakaavassa. Joidenkin ihmisten elämässä se voi olla jotain. Ehkä paljonkin. Voi luoja, että kaipaan Suomeen. Kuukausi vielä. Ei oikein enää jaksu motivoitua.

10.5.2025.

Ajattelin kirjoittaa jotain. Mielessä oli paljon asioita, mutta ei mitään sellaista, mitä jaksaisin kirjoittaa. Työn puolesta tämä on lähinnä tarkkailua. Muuten odottelua.

23.5.2025

Huomenna kotiin. Ihan ensimmäiseksi, kun pääsen Poriin, lämmitän saunan. Onneksi ei ole aikaeroa.

Lentokentät taitavat kaikkialla muistuttaa toisiaan. Addis Abebassa oli tullut niin kiire, etten ollut paljon ehtinyt katsella. Ei varmaan ollut iso menetys. Helsinki-Vantaalla ensimmäisenä tajuntaan tunkeutui viileys. Ihana viileys.

Osku ja Japi olivat kentällä vastassa.

-Tunnet sentään vielä, Osku sanoi.

-Tänään muuten lähdetään kaljalle, Japi ilmoitti.

-Hei, mulla on 24 tunnin lento takana. Ihan tasan tarkkaan en pysty tänään lähtemään.

Pojat olivat silminnähdessä pettyneitä. En halunnut niitä kutsua saunomaankaan. Oli aika tyhjä olo ja menisin ajoissa nukkumaan. Kaljottelu oli

asialistalla... en tiedä monennellako kymmenennellä sijalla. Lupasin ottaa asian harkintaan seuraavana päivänä.

Otin kännykän mukaan saunaan, vaikka olin siitä kasvanut melkein erilleen Afrikassa. En tiedä miksi. Sauna rentoutti, mutta oli koko ajan sellainen olo, että pitäisi soittaa jollekin. Kenelle muka. Vanhemmille ehtisin soittaa huomenna.

Oskun ja Japin kanssa sovittiin treffit Winstoniin. Screeniltä tuli lätkää. Pubissa oli meteliä. Se oli erilaista meteliä, mihin olin tottunut. Seisoin hetken ovella ja mietin, jaksanko sittenkään. Portsari piti ovea auki.

-Unohtuiko jotain?

Tarkistin lompakon. Löysin sen lopulta nahkatakan povitaskusta. Tietenkin. Siellähän sen paikka oli. Menin sisään. Ihmiset tuijottivat screeniä ja mölisivät. Mahtoiko siinä olla mukana jotain ihan asiaakin, mietin.

Osku ja Japi olivat siellä jo.

-Jumalauta Kari! Osku sanoi ja nousi. -Mä haen sulle tuopin. Istu siihen.

-Mahtava nähdä, Japi sanoi. -Nyt kerrot sitten kaiken. Se on kaks nolla Ässille. Hän viittasi kädellään screeniä.

Osku toi oluen. Ensimmäinen olut puoleen vuoteen. En ollut koneessa juonut olutta. Vihaan lentokoneen vessoja. Peli päättyi Ässien voittoon. En tiennyt ketä vastaan. Meinasin kysyä, mutta sitten ajattelin, etten tekisi tiedolla mitään. Kapakka puhkesi huutoon. Meteli oli eläimellinen. Muistin loppiaisen slummissa. Tästä puuttui rummut.

-No kerro. Oliko viina halpaa? Osku kysyi.

-Olihan se.

-Hyi helvetti! Onks tää jotain Koffia vai mitä näillä on hanassa.

-Sandelsia mun mielestä, Osku sanoi. Hänen ilmeensä meni vakavaksi mahdollisen vääryyden vuoksi.

-No maista nyt!

-En mä huomaa mitään.

-Japi maistoi Oskun ja minun kaljaa.

-Samaa kuraa kaikki.

Japi lähti tiskille valittamaan asiasta. Hän tuli takaisin pullo-oluen kanssa.

-Ei suostunut korvaamaan. Ihan tiskivettä. En mä tollasta juo.

Minun mielestäni oluessa ei ollut mitään vikaa.

-Entäs naiset? Japi kysyi.

-Mitä niistä?

-Oliko hyviä? Oskuakin kiinnosti. -Pääsitkö...

Osku näytti käsimerkkiä. Minä katselin ikkunasta ulos ja mietin, koska viimeinen bussi lähtee.

-Ethän sä nyt mitään aidsia sieltä tuliaisiksi tuonut?

Arvioin, että Oskua ja Japia ei varmaankaan liiemmin kiinnostanut kuulla koulun perustamisesta eikä opetussuunnitelmaprosessista. Yritin kuvailla slummin oloja.

-Ei sitä oikein tajua, millaisissa oloissa ihmisiä elää.

-Pitkälti valintakysymys, Osku sanoi.

-Anteeks?

Osku nosti kulmakarvojaan.

-No jos ei viitsi kouluttautua ja mennä töihin...

-Ei se ole valintakysymys, keskeytin.

-No joo, Japi liennytti. -Sähän siitä paremmin oot selvillä, kun oot nähnyt.

Oltiin hetki hiljaa. Koitin tasata pulssiani ja mietin uutta lähestymiskulmaa.

-Mä olin sellaisella villieläinsafarilla. Poikien ilme muuttui tarkkaavaiseksi.

En kyllä ollut millään safarilla käynyt.